

Immanuel Kant

Over pedagogiek

---

*Ingeleid, vertaald en geannoteerd door
Ernst-Otto Onnasch*

Boom

Oorspronkelijk uitgegeven onder de titel *Über Pädagogik* door Friedrich Theodor Rink Koningsbergen 1803.

© Nederlandse vertaling Boom uitgevers Amsterdam & Ernst-Otto Onnasch, 2021

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (Postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van artikel 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912. Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl.

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

Ontwerp omslag en binnenwerk: Mijke Wondergem
Opmaak binnenwerk: Peter Tychon

ISBN 978 90 2443 564 7 | NUR 730

www.boomfilosofie.nl

www.boomuitgeversamsterdam.nl

Inhoud

Ten geleide 7

De opvoeding tot wereldburger

Zelfverantwoordelijkheid en persoonlijk leiderschap als leidraad
voor de wereldvrede

Door Ernst-Otto Onnasch

Over pedagogiek 45

Inleiding 47

Verhandeling 65

Over de fysieke opvoeding 66

Over de praktische opvoeding 101

Noten 119